EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

بواعث الخلاص من الذنوب

Un capitol din ʿUddat aṣ-ṣābirīn, cu comentariul lui ʿAbd ar-Razzāq al-Badr

Ce ne ajută să ne eliberăm de păcate

Ibn al-Qayyim • ʿAbd ar-Razzāq al-Badr

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

Ibn al-Qayyim al-Jawziyyah
ʿAbd ar-Razzāq ibn ʿAbd al-Muḥsin al-Badr

Ce ne ajută să ne eliberăm de păcate

Un capitol din ʿUddat aṣ-ṣābirīn, cu comentariul lui ʿAbd ar-Razzāq al-Badr

بواعث الخلاص من الذنوب

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: بواعث الخلاص من الذنوب
Ediția I
Ediție în limba română publicată de Institutul Tawhid. Distribuție gratuită.
Ediția-sursă: Ediția arabă 1438 h., conform paginii de catalogare a sursei.
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Textul arab al Coranului: Tanzil Project, text Uthmani 1.1, https://tanzil.net, licența Creative Commons Attribution 3.0. Textul coranic este reprodus fără modificări.

Cuprins

Introducere 1
1 Cinstirea și preamărirea lui Allah 3
Comentariul lui al-Badr 4
2 Iubirea față de Allah 6
Comentariul lui al-Badr 6
3 Binefacerile lui Allah și bunătatea Sa 8
Comentariul lui al-Badr 9
4 Mânia lui Allah și pedeapsa Sa 11
Comentariul lui al-Badr 11
5 Pierderea binelui și a favorii 13
Comentariul lui al-Badr 15
6 Bucuria de a învinge sufletul și de a-l umili pe Shayṭān 17
Comentariul lui al-Badr 18
7 Dobândirea a ceea ce Allah dă în schimb 21
Comentariul lui al-Badr 22
8 Însoțirea specială a lui Allah 24
Comentariul lui al-Badr 25
9 Teama de venirea neașteptată a morții 28
Comentariul lui al-Badr 29
10 Încercarea și ocrotirea de rău 31
Comentariul lui al-Badr 32
11 Întărirea luptei împotriva îndemnurilor rele 34
Comentariul lui al-Badr 35
12 Împotrivirea față de gândurile deșarte ale sufletului 36
Comentariul lui al-Badr 37
13 Îndreptarea dorinței spre ceea ce iubește Allah 38
Comentariul lui al-Badr 40
14 Cugetarea la semnele lui Allah 42
Comentariul lui al-Badr 43
15 Trecerea grabnică a lumii și apropierea sfârșitului ei 44
Comentariul lui al-Badr 45
16 Căutarea adăpostului la Cel în mâna căruia se află toate 46
Comentariul lui al-Badr 48

17 Luarea aminte la chemările binelui și ale răului 50
Comentariul lui al-Badr 51
18 Curățirea înaintea împodobirii 53
Comentariul lui al-Badr 56
19 Adevărata desfătare și demnitate sunt în sălașul dăinuirii 57
Comentariul lui al-Badr 60
20 Lupta cu sufletul și eliberarea de obiceiurile rele 62
Comentariul lui al-Badr 63
Încheiere 65

Introducere

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Cel Îndurător. Laudă lui Allah, Domnul lumilor! Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pace Profetului nostru Muḥammad, familiei sale și tuturor companionilor săi!

În cele ce urmează: fiindcă păcatele și neascultarea sunt pentru rob un izvor de nenorocire și umilire, fiecare musulman care își dorește binele trebuie — după ce cere ajutorul lui Allah Preaînaltul — să caute lucrurile și mijloacele care îl îndeamnă să le evite și să se țină departe de ele. Acesta este un domeniu deosebit de însemnat, pe care musulmanul are nevoie să-l aibă mereu în vedere: îndemnurile spre eliberarea de păcate, pentru a scăpa de pedeapsă și a dobândi răsplata îmbelșugată.

De aceea îi vedem pe învățați, din vechime și din vremurile de acum, lămurind aceste îndemnuri care ajută la eliberarea de păcate. Printre ei se numără imamul, marele învățat și îndrumător Ibn al-Qayyim — Allah să aibă milă de el! În cartea sa ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn a scris un capitol prețios în care a menționat douăzeci de îndemnuri pentru întărirea religiei și a credinței și pentru eliberarea de păcate și fărădelegi. Le-a adunat temeinic și le-a explicat într-un chip folositor. Am dorit să le prezint în această scriere scurtă și să le comentez, lămurindu-le scopurile și scoțând la lumină înțelesurile lor, pentru ca folosul lor să se răspândească printre musulmani și ele să le fie o poartă către căință și eliberarea de păcate.

Îl rog pe Allah să aibă milă de imamul Ibn al-Qayyim, să-i înalțe treapta în Grădinile desfătării și să ne ierte pe noi, pe el și pe toți musulmanii. Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pace Profetului nostru Muḥammad, familiei sale și tuturor companionilor săi![1]

1 La originea acestei scrieri se află o prelegere pe care am ținut-o în Emirate, sâmbătă, 30/10/1434 h. Unii frați au transcris-o, au pregătit-o pentru tipar și

Scris de ʿAbd ar-Razzāq ibn ʿAbd al-Muḥsin al-Badr.

mi-au prezentat-o. Am revizuit-o, am corectat-o și i-am adăugat câteva completări și învățături folositoare. Allah să-i răsplătească cu bine pe toți cei care au luat parte la transcrierea, tipărirea și răspândirea ei printre musulmani, îndeosebi pe fratele meu Khālid al-Kandarī pentru eforturile și strădaniile sale de a scoate cartea la lumină.

1 Cinstirea și preamărirea lui Allah

فصل: وأما تقوية باعث الدين فإنه يكون بأمور: أحدها:
إجلال الله ـ تبارك وتعالى ـ أن يعصى وهو يرى
ويسمع، ومن قام بقلبه مشهد إجلاله لم يطاوعه قلبه
لذلك البتة.

„Capitol. Cât despre întărirea îndemnului religios, aceasta se face prin mai multe lucruri. Primul: cinstirea lui Allah — Binecuvântat și Preaînalt este El! — astfel încât să nu fie neascultat în timp ce El vede și aude. În inima în care este vie conștiința măreției Sale, inima nu va consimți nicidecum la aceasta."

Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Primul îndemn spre eliberarea de păcate este cinstirea și preamărirea lui Allah. Omul trebuie să aibă în inimă conștiința măreției și a grandoarei Sale. Allah spune:

﴿وَمَا قَدَرُواْ ٱللَّهَ حَقَّ قَدۡرِهِۦ وَٱلۡأَرۡضُ جَمِيعٗا قَبۡضَتُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَٱلسَّمَٰوَٰتُ مَطۡوِيَّٰتُۢ بِيَمِينِهِۦۚ سُبۡحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ﴾

„Ei nu L-au prețuit pe Allah după adevărata Sa măreție, deși întreg pământul va fi în pumnul Său în Ziua Învierii, iar cerurile vor fi strânse în dreapta Sa. Preaslăvit și Preaînalt este El față de ceea ce Îi asociază!”
Coran 39:67

Allah mai spune:

﴿مَّا لَكُمۡ لَا تَرۡجُونَ لِلَّهِ وَقَارٗا وَقَدۡ خَلَقَكُمۡ أَطۡوَارًا﴾

„Ce aveți de nu-I arătați lui Allah cinstirea cuvenită, deși El v-a creat în etape?”
Coran 71:13–14

Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi! — a explicat: „Ce aveți de nu-L preamăriți pe Allah potrivit adevăratei Sale măreții?”[2]

Al-Qurṭubī — Allah să aibă milă de el! — a explicat cuvintele „în etape” astfel: „Adică dintr-o etapă în alta, până la desăvârșirea creației… Cel care a făcut aceasta și a avut puterea de a o face este Cel mai îndreptățit să fie preamărit.”[3]

2 Relatat de aṭ-Ṭabarī în Jāmiʿ al-bayān, 23/296.

3 Al-Jāmiʿ li-aḥkām al-Qurʾān, 18/303.

Printre dovezile felului în care această conștiință lucrează asupra sufletului se află ceea ce i s-a întâmplat nobilului companion Jubayr ibn Muṭʿim — Allah să fie mulțumit de el! A auzit câteva versete care arată măreția lui Allah, iar în inima sa s-au așezat cinstirea măreției și a puterii Sale și convingerea că El este Creatorul, Dătătorul de hrană și Cel care cârmuiește întreaga creație. Aceasta l-a îndemnat spre credință și intrarea în Islam. El a spus: „L-am auzit pe Profet — Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pace! — recitând sura aṭ-Ṭūr la rugăciunea de Maghrib. Când a ajuns la versetele:

﴿أَمْ خُلِقُوا۟ مِنْ غَيْرِ شَىْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَٰلِقُونَ أَمْ خَلَقُوا۟
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ
رَبِّكَ أَمْ هُمُ ٱلْمُصَيْطِرُونَ﴾

«Oare au fost ei creați din nimic ori sunt ei creatorii? Oare ei au creat cerurile și pământul? Nu, ei nu au certitudine! Oare la ei se află comorile Domnului tău ori ei sunt stăpânitorii?»
Coran 52:35–37

…inima mea era cât pe ce să-și ia zborul.”[4]

Într-o altă formulare: „Acesta a fost primul moment când credința s-a așezat în inima mea.”[5]

Când sufletul îl îndeamnă pe rob să săvârșească un păcat, să aibă în inimă conștiința măreției, grandoarei și puterii lui Allah, precum și a faptului că El îi cunoaște faptele și vorbele. Când robul simte aceasta în inima sa, se va opri negreșit de la păcate, cu voia lui Allah. Bishr ibn al-Ḥārith al-Ḥāfī a spus: „Dacă oamenii s-ar gândi la măreția lui Allah Preaînaltul, nu L-ar neasculta.”[6]

4 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 4854.
5 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 4023.
6 Vezi Ibn Kathīr, Tafsīr al-Qurʾān al-ʿaẓīm, 2/184.

2 Iubirea față de Allah

الثاني: مشهد محبته سبحانه، فيترك معصيته محبة له؛ فإن المحب لمن يحب مطيع، وأفضل الترك ترك المحبين، كما أن أفضل الطاعة طاعة المحبين، فبين ترك المحب وطاعته وترك من يخاف العذاب وطاعته بون بعيد.

„Al doilea: conștiința iubirii față de El, Preaslăvitul. Robul lasă neascultarea din iubire pentru El, căci cel care iubește se supune celui iubit. Cea mai bună renunțare este renunțarea celor care iubesc, așa cum cea mai bună ascultare este ascultarea celor care iubesc. Între renunțarea și ascultarea celui care iubește și renunțarea și ascultarea celui care se teme de pedeapsă este o mare depărtare."

Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al doilea îndemn este iubirea față de Allah. El spune:

﴿وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَشَدُّ حُبّٗا لِّلَّهِ﴾

„Dar cei care cred Îl iubesc pe Allah mai mult."

Coran 2:165 (fragment)

Când robul își umple inima cu iubirea lui Allah, această preocupare îl îndepărtează de ceea ce Îl mânie. Păcatele și neascultarea îl lipsesc de partea și de măsura iubirii lui Allah față de el, potrivit păcatelor și greșelilor în care cade. Iubirea sinceră față de Allah cere împlinirea poruncilor Sale și evitarea lucrurilor care Îl mânie. Allah spune:

﴿قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾

„Spune: «Dacă Îl iubiți pe Allah, urmați-mă, iar Allah vă va iubi și vă va ierta păcatele!»”
Coran 3:31 (fragment)

De aceea s-a spus:

تعصي الإله وأنت تظهر حبه
هذا محال في القياس بديع
لو كان حبك صادقا لأطعته
إن المحب لمن يحب مطيع

„Îl nesculți pe Dumnezeu și totuși Îi arăți iubire;
aceasta este, după judecată, o nepotrivire stranie.
Dacă iubirea ta ar fi sinceră, I te-ai supune,
căci cel care iubește se supune celui iubit.”[7]
Versuri citate de al-Badr.

7 Aceste versuri sunt atribuite mai multor persoane, printre care imamul ash-Shāfiʿī, Ibn al-Mubārak și alții. Vezi Dīwān ash-Shāfiʿī, p. 67, și Dīwān Ibn al-Mubārak, p. 15.

3 Binefacerile lui Allah și bunătatea Sa

الثالث: مشهد النعمة والإحسان، فإن الكريم لا يعامل بالإساءة من أحسن إليه، وإنما يفعل هذا لئام الناس، فليمنعه مشهد إحسان الله ونعمته عن معصيته حياء منه، أن يكون خير الله وإنعامه نازلا إليه، ومخالفاته ومعاصيه وقبائحه صاعدة إلى ربه، فملك ينزل بهذا وملك يعرج بهذا، فأقبح بها من مقابلة!

„Al treilea: conștiința binefacerii și a bunătății. Omul nobil nu-i răspunde cu rău celui care i-a făcut bine; așa se poartă numai oamenii josnici. Conștiința bunătății și a binefacerii lui Allah să-l împiedice să-L neasculte, din rușine față de El: cum să coboare spre el binele și darurile lui Allah, iar încălcările, păcatele și urâțeniile sale să urce către Domnul său? Un înger coboară cu acestea, iar altul urcă cu acelea. Ce răspuns urât!”
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al treilea îndemn este să simtă numeroasele binefaceri ale lui Allah asupra sa. Allah spune:

﴿وَإِن تَعُدُّواْ نِعۡمَةَ ٱللَّهِ لَا تُحۡصُوهَآ﴾

„Dacă ați număra binefacerile lui Allah, nu le-ați putea cuprinde."
Coran 16:18 (fragment)

Să se păzească, așadar, să răspundă bunătății cu rău. Allah revarsă asupra sa binefaceri, iar el le răspunde cu rău și neascultare!

Imamul ʿAbd al-Ghanī al-Maqdisī — Allah să aibă milă de el! — a amintit în cartea sa at-Tawwābīn o întâmplare cu Ibrāhīm ibn Adham. Un bărbat a venit la el și i-a spus: „Abū Isḥāq, mi-am făcut mult rău mie însumi. Arată-mi ceva care să-mi înfrâneze sufletul și să-mi salveze inima."[8]

Ibrāhīm i-a răspuns: *„Dacă primești cinci lucruri și le poți împlini, păcatul nu-ți va mai dăuna și nicio plăcere nu te va duce la pieire."* Omul a spus: *„Spune-mi-le, Abū Isḥāq."* I-a spus: *„Primul: dacă vrei să-L neasculți pe Allah, nu mânca din hrana pe care ți-o dă."* Omul a spus: *„De unde să mănânc, când tot ce se află pe pământ este din hrana pe care o dă El?!"* Ibrāhīm i-a spus: *„Omule, se cuvine să mănânci din hrana Sa și să-L neasculți?!"* A răspuns: *„Nu. Spune-mi-l pe al doilea."*

Ibrāhīm a spus: *„Dacă vrei să-L neasculți, nu locui nicăieri pe pământul Său."* Omul a răspuns: *„Acesta este mai greu decât primul! Dacă răsăritul, apusul și tot ce se află între ele Îi aparțin, unde să locuiesc?!"* Ibrāhīm a spus: *„Omule, se cuvine să mănânci din hrana Sa, să locuiești pe pământul Său și să-L neasculți?!"* A spus: *„Nu. Spune-mi-l pe al treilea."*

Ibrāhīm a spus: *„Dacă vrei să-L neasculți, deși te afli sub grija hranei Sale și pe pământul Său, caută un loc unde să nu te vadă sfidându-L și neascultă-L acolo."* Omul a spus: *„Cum ar fi cu*

8 Kitāb at-Tawwābīn, p. 285.

putință, când El cunoaște cele ascunse în inimi?!" Ibrāhīm a spus: *„Omule, se cuvine să mănânci din hrana Sa, să locuiești pe pământul Său și să-L neasculți, în timp ce El te vede pe tine și sfidarea pe care I-o arăți?!"* Omul a spus: *„Nu. Spune-mi-l pe al patrulea."*

Ibrāhīm a spus: *„Când îngerul morții vine să-ți ia sufletul, spune-i: «Mai amână-mă până ce mă căiesc cu sinceritate și fac o faptă bună pentru Allah.»"* Omul a spus: *„Nu va primi aceasta de la mine."* Ibrāhīm a spus: *„Omule, dacă nu poți îndepărta moartea ca să te căiești și știi că, atunci când vine, nu poate fi amânată, cum nădăjduiești să găsești scăpare?!"* A spus: *„Spune-mi-l pe al cincilea."*

Ibrāhīm a spus: *„Când păzitorii Iadului vor veni la tine în Ziua Învierii ca să te ducă în Foc, nu merge cu ei."* Omul a spus: *„Nu mă vor lăsa și nu vor primi aceasta de la mine."* Ibrāhīm a spus: *„Atunci cum nădăjduiești să scapi?!"* Omul i-a spus: *„Ibrāhīm, îmi este de ajuns, îmi este de ajuns! Îi cer iertare lui Allah și mă căiesc înaintea Lui."*

4 Mânia lui Allah și pedeapsa Sa

الرابع: مشهد الغضب والانتقام، فإن الرب تعالى إذا تمادى العبد في معصيته غضب، وإذا غضب لم يقم لغضبه شيء، فضلا عن هذا العبد الضعيف.

„Al patrulea: conștiința mâniei și a pedepsei. Când robul stăruie în neascultare, Domnul Preaînalt Se mânie. Iar când Se mânie, nimic nu poate ține piept mâniei Sale, cu atât mai puțin acest rob slab."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr
Al patrulea îndemn este mânia lui Allah și pedeapsa Sa. Allah Se mânie pe cel care Îl neascultă. El spune:

﴿فَلَمَّآ ءَاسَفُونَا ٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ﴾

„Când Ne-au mâniat, i-am pedepsit."
Coran 43:55 (fragment)

Când sufletul îl îndeamnă pe stăpânul său spre păcat, să-și amintească de mânia și pedeapsa lui Allah, cărora nimic nu le poate ține piept. Cum ar putea, atunci, acest rob slab?! Allah spune:

﴿وَمَن يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِى فَقَدْ هَوَىٰ﴾

„Cel asupra căruia se abate mânia Mea este pierdut."
Coran 20:81 (fragment)

Robul să se ferească să facă ceea ce atrage mânia lui Allah asupra sa și ceea ce Îi aduce pedeapsa și nemulțumirea.

5 Pierderea binelui și a favorii

الخامس: مشهد الفوات، وهو ما يفوته بالمعصية من خير الدنيا والآخرة، وما يحدث له بها من كل اسم مذموم عقلا وشرعا وعرفا، وتزول عنه من الأسماء الممدوحة شرعا وعقلا وعرفا، ويكفي في هذا المشهد: مشهد فوات الإيمان الذي أدنى مثقال ذرة منه خير من الدنيا وما فيها أضعافا مضاعفة، فكيف يبيعه بشهوة تذهب لذتها وتبقى سوء مغبتها؟! تذهب الشهوة وتبقى الشقوة، وقد صح عن النبي أنه قال: «لا يزني الزاني حين يزني وهو مؤمن». قال بعض الصحابة: ينزع منه الإيمان حتى يبقى على رأسه مثل الظلة، فإن تاب رجع إليه. وقال بعض التابعين: ينزع عنه الإيمان كما ينزع عنه القميص، فإن تاب لبسه. ولهذا رأى النبي في الحديث الذي رواه البخاري في صحيحه الزناة في التنور عراة؛

لأنهم تعروا من لباس الإيمان، وعاد تنور الشهوة الذي كان في قلوبهم تنورا ظاهرا يحمى عليه في النار.

„Al cincilea: conștiința pierderii — binele din această lume și din Viața de Apoi de care păcatul îl lipsește, toate numirile osândite de rațiune, de Lege și de buna rânduială pe care i le aduce și numirile lăudabile potrivit Legii, rațiunii și bunei rânduieli care dispar de la el. Este de ajuns să aibă în vedere pierderea credinței, din care chiar și cea mai mică greutate a unui fir de praf este de multe ori mai bună decât lumea și tot ce se află în ea. Cum să o vândă pentru o poftă a cărei plăcere trece, iar urmarea rea rămâne?! Pofta trece și nefericirea rămâne. S-a transmis autentic că Profetul a spus: «Cel care săvârșește desfrânare nu este credincios în clipa în care o săvârșește.» Unii companioni au spus: «Credința îi este scoasă, până rămâne deasupra capului său asemenea unui nor; dacă se căiește, se întoarce la el.» Unii dintre urmașii companionilor au spus: «Credința îi este scoasă așa cum i se scoate cămașa; dacă se căiește, o îmbracă din nou.» De aceea, în hadithul relatat de al-Bukhārī în Ṣaḥīḥ, Profetul i-a văzut pe desfrânați goi într-un cuptor: se dezbrăcaseră de veșmântul credinței. Cuptorul poftei din inimile lor a devenit un cuptor văzut, încins asupra lor în Foc.”

Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al cincilea îndemn spre părăsirea neascultării este pierderea binelui și a favorii. Dacă omul care se îndreaptă spre păcat ar ști cât bine și câtă favoare va pierde, s-ar opri. Printre acestea se află lipsirea de deplinătatea și desăvârșirea credinței, așa cum a spus Profetul — Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pace! —:

لا يزني الزاني حين يزني وهو مؤمن، ولا يشرب الخمر حين يشربها وهو مؤمن، ولا يسرق السارق حين يسرق وهو مؤمن.

„Cel care săvârșește desfrânare nu este credincios în clipa în care o săvârșește; cel care bea vin nu este credincios în clipa în care îl bea; iar hoțul nu este credincios în clipa în care fură."[9]
Hadith citat de al-Badr.

Prin săvârșirea acestui păcat mare, omul păcătos s-a lipsit de numirea deplină de credincios și a ajuns să merite să fie numit *„credincios nelegiuit"*, *„credincios desfrânat"* ori *„credincios neascultător"*. S-a lipsit de mari bunuri în această lume și în Viața de Apoi.

9 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 2475, și Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 57.

Printre pierderile de bine care îl pot lovi pe păcătos se află și nimicirea faptelor sale bune și a lucrărilor sale drepte. Thawbān — Allah să fie mulțumit de el! — a relatat că Profetul — Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pace! — a spus:

لأعلمن أقواما من أمتي يأتون يوم القيامة بحسنات
أمثال جبال تهامة بيضا، فيجعلها الله عز وجل هباء
منثورا. قال ثوبان: يا رسول الله، صفهم لنا، جلهم لنا
أن لا نكون منهم ونحن لا نعلم. قال: أما إنهم إخوانكم،
ومن جلدتكم، ويأخذون من الليل كما تأخذون،
ولكنهم أقوام إذا خلوا بمحارم الله انتهكوها.

„Cunosc oameni din comunitatea mea care vor veni în Ziua Învierii cu fapte bune albe asemenea munților Tihāmah, dar Allah le va face praf risipit." Thawbān a spus: „Trimis al lui Allah, descrie-ni-i și arată-ni-i limpede, ca să nu fim dintre ei fără să știm!" El a spus: „Sunt frații voștri și de-ai voștri; ei își iau partea de rugăciune de noapte așa cum vă luați și voi. Dar sunt oameni care, atunci când rămân singuri cu lucrurile oprite de Allah, le încalcă."[10]
Hadithul lui Thawbān.

Qatādah — Allah să aibă milă de el! — a spus: „Cine dintre voi poate să nu anuleze o faptă bună pe care a făcut-o printr-o faptă rea, să o facă! Binele șterge răul, iar răul șterge binele."[11]

10 Relatat de Ibn Mājah în Sunan, nr. 4245; declarat autentic de al-Albānī în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ, nr. 5027.

11 Relatat de aṭ-Ṭabarī în Jāmiʿ al-bayān, 21/226. L-am redat prescurtat.

6 Bucuria de a învinge sufletul și de a-l umili pe Shayṭān

السادس: مشهد القهر والظفر؛ فإن قهر الشهوة والظفر بالشيطان له حلاوة ومسرة وفرحة عند من ذاق ذلك أعظم من الظفر بعدوه من الآدميين، وأحلى موقعا، وأتم فرحة، وأما عاقبته فأحمد عاقبة، وهو كعاقبة شرب الدواء النافع الذي أزال داء الجسد وأعاده إلى صحته واعتداله.

„Al șaselea: conștiința înfrângerii și a biruinței. Învingerea poftei și biruința asupra lui Shayṭān au, pentru cine le-a gustat, o dulceață, o încântare și o bucurie mai mari decât biruința asupra unui dușman dintre oameni: au un gust mai dulce și aduc o bucurie mai deplină. Iar urmarea lor este cea mai vrednică de laudă, asemenea urmării băutului unui leac folositor, care a îndepărtat boala trupului și i-a redat sănătatea și echilibrul."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al șaselea îndemn este bucuria de a învinge sufletul și de a-l umili pe Shayṭān. Sufletul și Shayṭān sunt cele două izvoare ale păcatelor și rădăcina relelor. Când robul evită păcatul, își învinge sufletul, îl umilește pe Shayṭān și gustă dulceața demnității prin ascultarea de Cel Milostiv. Dovadă este hadithul autentic în care Profetul a spus:

إن المؤمن لينضي شياطينه كما ينضي أحدكم بعيره في السفر.

„Credinciosul își istovește demonii așa cum unul dintre voi își istovește cămila în călătorie."[12]
Hadith citat de al-Badr.

„Îi istovește" înseamnă că își slăbește și își înjosește demonii, asemenea unui animal pe care călătoriile l-au epuizat și l-au făcut să piardă din carne. Aceasta se întâmplă prin părăsirea poftelor, îndreptarea spre faptele de ascultare și împotrivirea față de poruncile demonului său.[13]

12 Relatat de imamul Aḥmad în Musnad, nr. 8940; declarat autentic de al-Albānī în as-Silsilah aṣ-ṣaḥīḥah, nr. 3586.

13 Vezi aṣ-Ṣanʿānī, at-Tanwīr sharḥ al-Jāmiʿ aṣ-ṣaghīr, 3/527, și Ibn al-Qayyim, Badāʾiʿ al-fawāʾid, 2/792.

Dovada că sufletul și Shayṭān sunt cele două izvoare ale păcatelor și relelor este porunca Profetului de a căuta ocrotire de amândouă în fiecare dimineață și seară și când omul se așază la culcare. El i-a spus lui Abū Bakr:

قل: اللهم فاطر السماوات والأرض، عالم الغيب والشهادة، رب كل شيء ومليكه، أشهد أن لا إله إلا أنت، أعوذ بك من شر نفسي ومن شر الشيطان وشركه. قال: قلها إذا أصبحت، وإذا أمسيت، وإذا أخذت مضجعك.

„Spune: «O, Allah, Făcător al cerurilor și al pământului, Cunoscător al celor nevăzute și al celor văzute, Domn și Stăpân a toate, mărturisesc că nu există altă divinitate vrednică de adorare în afară de Tine. Caut ocrotire la Tine de răul sufletului meu și de răul lui Shayṭān și al chemării sale la asociere.» Rostește-o dimineața, seara și când te așezi la culcare.”[14]
Îndemnul Profetului către Abū Bakr.

Ibn al-Qayyim a spus: „Profetul a menționat cele două izvoare ale răului, sufletul și Shayṭān, și a menționat cele două destinații și urmări ale sale: întoarcerea lui asupra sufletului ori asupra fratelui musulman. Hadithul a cuprins astfel izvoarele și destinațiile răului în cele mai concise, mai restrânse, mai cuprinzătoare și mai limpezi cuvinte.”[15]

Dacă robul are în vedere acest înțeles și lasă păcatul ca să-și învingă sufletul care poruncește răul, să-l umilească pe dușmanul său, Shayṭān, și să dobândească demnitate prin ascultarea de

14 Relatat de Abū Dāwūd în Sunan, nr. 5067, și de at-Tirmidhī în al-Jāmiʿ, nr. 3392; declarat autentic de al-Albānī în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ, nr. 4402.

15 Badāʾiʿ al-fawāʾid, 2/718.

Allah, va avea parte de o mare izbândă în această lume și în Viața de Apoi.

7 Dobândirea a ceea ce Allah dă în schimb

السابع: مشهد العوض؛ وهو ما وعد الله سبحانه به من تعويض من ترك المحارم لأجله، ونهى نفسه عن هواها، وليوازن بين العوض والمعوض، فأيهما كان أولى بالإيثار اختاره وارتضاه لنفسه.

„Al șaptelea: conștiința a ceea ce se primește în schimb. Este răsplata pe care Allah, Preaslăvitul, a făgăduit-o celui care lasă lucrurile oprite pentru El și își împiedică sufletul să-și urmeze pofta. Să cântărească ceea ce primește în schimb și lucrul la care renunță, apoi să aleagă și să primească pentru sine ceea ce merită să fie preferat."

Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al șaptelea îndemn este dobândirea a ceea ce Allah dă în schimb. Rob al lui Allah, dacă lași păcatul din teamă de Allah, căutând mulțumirea Sa și ocrotindu-ți credința, Allah îți va da în schimb, în această lume, dulceață în inimă, fericire în suflet și binecuvântare în viață. El spune:

﴿مَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ﴾

„Pe cel care face binele, bărbat ori femeie, fiind credincios, îl vom face să trăiască o viață bună și le vom da răsplata după cele mai bune fapte pe care le săvârșeau.”
Coran 16:97

Iar în Viața de Apoi îți va da în schimb intrarea în Paradis și bucuria desfătării sale dăinuitoare, drept răsplată pentru părăsirea păcatelor și a neascultării. Allah spune:

﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ وَنَهَى ٱلنَّفْسَ عَنِ ٱلْهَوَىٰ فَإِنَّ ٱلْجَنَّةَ هِىَ ٱلْمَأْوَىٰ﴾

„Iar pentru cel care s-a temut de înfățișarea înaintea Domnului său și și-a oprit sufletul de la poftă, Paradisul va fi sălașul.”
Coran 79:40–41

إنك لن تدع شيئا اتقاء الله إلا أعطاك الله خيرا منه.

Trimisul lui Allah — Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pace! — a spus: „Nu vei lăsa ceva din teamă de Allah fără ca Allah să-ți dea ceva mai bun în schimb."[16]
Hadith citat de al-Badr.

Dovezile acestui îndemn în Lege sunt foarte numeroase. Celui care se abține în această lume de la *„mama nelegiuirilor"*, vinul, Domnul lumilor îi va da în schimb în Paradis un râu de vin al cărui gust nu se schimbă. În schimb, cel care săvârșește aceste lucruri oprite, se obișnuiește cu ele și nu se căiește înaintea lui Allah va fi lipsit de ele în Viața de Apoi, după cum s-a relatat autentic de la Profet:

من شرب الخمر في الدنيا، ثم لم يتب منها، حرمها في الآخرة.

„Cel care bea vin în această lume și apoi nu se căiește va fi lipsit de el în Viața de Apoi."[17]
Hadith citat de al-Badr.

16 Relatat de imamul Aḥmad în Musnad, nr. 20739. Lanțul său de transmitere este autentic.

17 Relatat de al-Bukhārī, nr. 5575, și de Muslim, nr. 2003.

8 Însoțirea specială a lui Allah

Ibn al-Qayyim — Allah să aibă milă de el! — spune:

الثامن: مشهد المعية، وهي نوعان: معية عامة ومعية خاصة، فالعامة: اطلاع الرب تعالى عليه وكونه بعينه، لا تخفى عليه حاله، وقد تقدم، والمقصود هنا المعية الخاصة.

„Al optulea: conștiința însoțirii lui Allah. Aceasta este de două feluri: o însoțire generală și una specială. Cea generală înseamnă că Domnul Preaînalt îl cunoaște și îl are sub privirea Sa, fără ca starea lui să-I fie ascunsă. Despre aceasta s-a vorbit mai înainte. Aici se are în vedere însoțirea specială, precum în cuvintele Sale:"
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn.

﴿إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ﴾

„Allah este cu cei răbdători."
Coran 2:153 (fragment)

﴿إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَواْ وَّٱلَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ﴾

„Allah este cu cei care au teamă de El și cu cei care fac binele."
Coran 16:128

﴿وَإِنَّ ٱللَّهَ لَمَعَ ٱلْمُحْسِنِينَ﴾

„Allah este cu făcătorii de bine."
Coran 29:69 (fragment)

فهذه المعية الخاصة خير له وأنفع في دنياه وآخرته من قضاء وطره ونيل شهوته على التمام من أول العمر إلى آخره، فكيف يؤثر عليها لذة منغصة منكدة في مدة يسيرة من العمر؟! إنما هي كأحلام نائم، أو كظل زائل.

„Această însoțire specială este mai bună și mai folositoare pentru el, în această lume și în Viața de Apoi, decât împlinirea dorinței și dobândirea deplină a poftei sale, de la începutul vieții până la sfârșit. Cum să-i prefere o plăcere tulburată și amărâtă, pentru un scurt răstimp al vieții?! Ea nu este decât asemenea viselor celui adormit ori unei umbre trecătoare."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al optulea îndemn este însoțirea specială a lui Allah. Prin aceasta se înțelege însoțirea pe care Allah le-a rezervat-o robilor Săi cu teamă de El, făcători de bine și răbdători, care presupune ocrotire, ajutor, grijă și sprijin. Dacă sufletul îl cheamă pe rob spre păcat, iar el se abține cu răbdare și luptă împotriva poftei, va dobândi această însoțire specială. Allah spune:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّـٰبِرِينَ﴾

„Allah este cu cei răbdători."
Coran 2:153 (fragment)

﴿وَإِنَّ ٱللَّهَ لَمَعَ ٱلْمُحْسِنِينَ﴾

„Allah este cu făcătorii de bine."
Coran 29:69 (fragment)

Printre dovezile acestei însoțiri speciale se află întâmplarea celor trei pe care noaptea i-a adăpostit într-o peșteră. O stâncă s-a prăvălit de pe munte și le-a închis peștera. Ei au spus: *„Nimic nu vă va scăpa de această stâncă decât să-L chemați pe Allah prin faptele voastre bune."* Unul dintre ei a spus:

اللهم كانت لي بنت عم، كانت أحب الناس إلي،
فأردتها عن نفسها فامتنعت مني حتى ألمت بها سنة من
السنين، فجاءتني، فأعطيتها عشرين ومائة دينار على أن
تخلي بيني وبين نفسها، ففعلت، حتى إذا قدرت عليها،
قالت: لا أحل لك أن تفض الخاتم إلا بحقه،
فتحرجت من الوقوع عليها، فانصرفت عنها وهي أحب
الناس إلي، وتركت الذهب الذي أعطيتها، اللهم إن
كنت فعلت ابتغاء وجهك، فافرج عنا ما نحن فيه،
فانفرجت الصخرة.

„O, Allah, aveam o verișoară care îmi era cea mai dragă dintre oameni. Am dorit-o, dar s-a împotrivit, până când a fost lovită de un an de lipsuri. A venit la mine și i-am dat o sută douăzeci de dinari, cu condiția să mi se dăruiască. A primit, însă când am ajuns să pot săvârși fapta, mi-a spus: «Nu-ți îngădui să rupi pecetea decât cu dreptul cuvenit.» M-am temut să mă unesc cu ea și m-am îndepărtat, deși îmi era cea mai dragă dintre oameni. I-am lăsat și aurul pe care i-l dădusem. O, Allah, dacă am făcut aceasta căutând Fața Ta, izbăvește-ne din necazul în care ne aflăm!" Atunci stânca s-a mișcat.[18]

Din întâmplarea celor trei oameni din peșteră.

El a lăsat fapta rușinoasă, deși îi fuseseră înlesnite mijloacele, căutând Fața lui Allah. Allah a fost cu el prin ocrotirea și grija Sa și l-a salvat de pieirea în peșteră.

18 Relatat de al-Bukhārī în Ṣaḥīḥ, nr. 2272 — formularea îi aparține — și de Muslim în Ṣaḥīḥ, nr. 2743.

9 Teama de venirea neașteptată a morții

التاسع: مشهد المغافصة والمعاجلة؛ وهو أن يخاف أن يغافصه الأجل فيأخذه الله على غرة، فيحال بينه وبين ما يشتهي من لذات الدنيا، وبينه وبين ما يشتهي من لذات الآخرة، فيا لها من حسرة ما أمرها وما أصعبها! لكن ما يعرفها إلا من جربها، وفي بعض الكتب القديمة: يا من لا يأمن على نفسه طرفة عين، ولا يتم له سرور يوم، الحذر الحذر.

„Al nouălea: conștiința surprinderii și a luării pe neașteptate. Să se teamă ca nu cumva sorocul să-l surprindă și Allah să-l ia pe nepregătite, despărțindu-l atât de plăcerile acestei lumi pe care le dorește, cât și de plăcerile Vieții de Apoi la care râvnește. Ce amarnică și grea părere de rău! Dar nu o cunoaște decât cel care o încearcă. În unele cărți vechi se spune: «Tu, care nu ai siguranță asupra ta nici cât o clipire și căruia nu-i este întreagă bucuria nici măcar pentru o zi, păzește-te, păzește-te!»”[19]
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

19 Al-mughāfaṣah înseamnă a lua pe cineva pe nepregătite. Al-Azharī, Tahdhīb al-lughah, 8/62.

Comentariul lui al-Badr

Al nouălea îndemn este teama de venirea neașteptată a sorocului. Allah spune:

﴿لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ﴾

„Fiecărui termen îi corespunde o hotărâre scrisă."
Coran 13:38 (fragment)

Descriind venirea sorocului, El spune:

﴿فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً ۖ وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ﴾

„Când le vine sorocul, nu-l pot întârzia nicio clipă și nici nu-l pot grăbi."
Coran 7:34 (fragment)

Omul nu știe când îl va surprinde moartea. Poate crede, când este puternic și tânăr, că va trăi ani îndelungați, apoi moartea îl lovește pe neașteptate. Nobilul companion Ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi! — spunea: „Când ajungi seara, nu aștepta dimineața, iar când ajungi dimineața, nu aștepta seara."[20]

أكثروا من ذكر هادم اللذات.

Nobilul Profet le amintea companionilor săi de venirea și apropierea sorocului, spunându-le: „Pomeniți des distrugătoarea plăcerilor."[21]
Îndemnul Profetului la pomenirea morții.

20 Relatat de al-Bukhārī în Ṣaḥīḥ, nr. 6416.

21 Relatat de at-Tirmidhī în al-Jāmiʿ, nr. 2307, de an-Nasāʾī în Sunan, nr. 1824, și de Ibn Mājah în Sunan, nr. 4258; declarat autentic de al-Albānī în al-Irwāʾ, nr. 682.

Această aducere aminte îl oprește pe rob de la săvârșirea păcatelor.

10 Încercarea și ocrotirea de rău

العاشر: مشهد البلاء والعافية، فإن البلاء في الحقيقة ليس إلا الذنوب وعواقبها، والعافية المطلقة هي الطاعات وعواقبها، فأهل البلاء هم أهل المعصية وإن عوفيت أبدانهم، وأهل العافية هم أهل الطاعة وإن مرضت أبدانهم، وقال بعض أهل العلم في الأثر المروي: «إذا رأيتم أهل البلاء فاسألوا الله العافية»، فإن أهل البلاء المبتلون بمعاصي الله والإعراض والغفلة عنه، وهذا وإن كان أعظم البلاء فاللفظ يتناول أنواع المبتلين بأبدانهم وأديانهم، والله أعلم.

„Al zecelea: conștiința încercării și a ocrotirii de rău. În adevăr, încercarea este alcătuită din păcate și urmările lor, iar ocrotirea deplină se află în faptele de ascultare și urmările lor. Oamenii încercați sunt cei neascultători, chiar dacă trupurile lor sunt sănătoase, iar oamenii ocrotiți de rău sunt cei ascultători, chiar dacă trupurile lor sunt bolnave. Unii învățați au explicat relatarea: «Când îi vedeți pe cei încercați, cereți-I lui Allah

ocrotire», spunând că cei încercați sunt oamenii loviți de neascultarea lui Allah, de îndepărtarea și nepăsarea față de El. Deși aceasta este cea mai mare încercare, formularea îi cuprinde pe toți cei încercați în trupurile și în religiile lor. Allah știe cel mai bine."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Păcatele sunt cea mai mare și cea mai primejdioasă încercare care îl lovește pe om. Ocrotirea deplină se află numai în ascultarea de Allah și în depărtarea de păcate. Allah a împărțit încercarea prin hotărâre, iar ocrotirea este tot prin hotărârea Sa. De aceea una dintre cele mai mărețe rugi este să-I cerem lui Allah ocrotire de rău. Profetul a spus:

ما من دعوة يدعو بها العبد أفضل من: اللهم إني أسألك المعافاة في الدنيا والآخرة.

„Nu există rugă pe care robul să o facă mai bună decât: «O, Allah, Îți cer ocrotire de rău în această lume și în Viața de Apoi.»"[22]
Hadith citat de al-Badr.

اسألوا الله العفو والعافية، فإن أحدا لم يعط بعد اليقين خيرا من العافية.

El a mai spus: „Cereți-I lui Allah iertare și ocrotire de rău, căci, după certitudine, nimănui nu i s-a dat ceva mai bun decât ocrotirea de rău."[23]
Hadith citat de al-Badr.

22 Relatat de Ibn Mājah în Sunan, nr. 3851; declarat autentic de al-Albānī în aṣ-Ṣaḥīḥah, nr. 1138.

23 Relatat de at-Tirmidhī în al-Jāmiʿ, nr. 3558; declarat autentic de al-Albānī în al-Irwāʾ, nr. 917.

Le recomanda companionilor și membrilor familiei sale să rostească mult această rugă. Unchiului său al-ʿAbbās i-a spus:

يا عم، أكثر الدعاء بالعافية.

„Unchiule, roagă-te mult pentru ocrotire de rău!”[24]
Îndemnul Profetului către al-ʿAbbās.

24 Relatat de aṭ-Ṭabarānī în al-Muʿjam al-kabīr, nr. 11908; declarat autentic de al-Albānī în as-Silsilah aṣ-ṣaḥīḥah, nr. 1523.

11 Întărirea luptei împotriva îndemnurilor rele

الحادي عشر: أن يعود باعث الدين ودواعيه مصارعة الهوى ومقاومته على التدريج قليلا قليلا حتى يدرك لذة الظفر، فتقوى حينئذ همته؛ فإن من ذاق لذة شيء قويت همته في تحصيله، والاعتياد لممارسة الأعمال الشاقة يزيد القوى التي تصدر عنها تلك الأعمال، ولذلك تجد قوى الحمالين وأرباب الصنائع الشاقة تتزايد بخلاف البزاز والخياط ونحوهما، ومن ترك المجاهدة بالكلية ضعف فيه باعث الدين، وقوي فيه باعث الشهوة، ومتى عود نفسه مخالفة الهوى غلبه متى أراد.

„Al unsprezecelea: să obișnuiască îndemnul religios și chemările sale să se lupte cu pofta și să i se împotrivească treptat, puțin câte puțin, până ce simte dulceața biruinței. Atunci hotărârea sa se întărește, căci celui care gustă plăcerea unui lucru i se întărește râvna de a-l dobândi. Deprinderea cu munca grea sporește puterile din care izvorăște acea muncă. De aceea vezi cum puterile hamalilor și ale celor care practică meserii grele cresc, spre deosebire de negustorul de țesături, de croitor și de cei asemenea lor. Celui care lasă cu totul lupta i se slăbește

îndemnul religios și i se întărește îndemnul poftei. Când își obișnuiește sufletul să se împotrivească poftei, o va învinge ori de câte ori voiește."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al unsprezecelea îndemn este întărirea luptei împotriva chemărilor răului. Printre foloasele luptei împotriva poftei și a lui Shayṭān se află dobândirea unei apărări a sufletului împotriva lor. Prin această împotrivire slăbește și dorința de a păcătui, iar părăsirea păcatelor devine mai ușoară. Allah spune:

﴿وَٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ فِينَا لَنَهۡدِيَنَّهُمۡ سُبُلَنَاۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَمَعَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ﴾

„Pe cei care se străduiesc pentru Noi îi vom călăuzi pe căile Noastre. Allah este cu făcătorii de bine."
Coran 29:69

﴿وَيَزِيدُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ٱهۡتَدَوۡاْ هُدٗى﴾

„Allah le sporește călăuzirea celor care sunt călăuziți."
Coran 19:76 (fragment)

Dacă musulmanul se luptă și se împotrivește chemărilor și îndemnurilor răului, Allah îi înlesnește căile călăuzirii și ale dreptei purtări. Cel care se predă chemărilor răului, în schimb, va slăbi în împotrivire și va ajunge prizonierul poftelor sale.

Ibn al-Qayyim a spus: „Cei mai deplin călăuziți dintre oameni sunt cei care se străduiesc cel mai mult. Lupta cea mai obligatorie este lupta cu sufletul, cu pofta, cu Shayṭān și cu lumea. Pe cel care se luptă cu aceste patru pentru Allah, Allah îl călăuzește pe căile mulțumirii Sale, care duc la Paradisul Său. Cel care lasă lupta pierde din călăuzire pe măsura luptei pe care a neglijat-o."[25]

25 Al-Fawāʾid, p. 59.

12 Împotrivirea față de gândurile deșarte ale sufletului

الثاني عشر: كف الباطن عن حديث النفس، وإذا مرت به الخواطر نفاها، ولا يؤويها ويساكنها؛ فإنها تصير منى، وهي رؤوس أموال المفاليس، ومتى ساكن الخواطر صارت أماني، ثم تقوى فتصير هموما، ثم تقوى فتصير إرادات، ثم تقوى فتصير عزما يقترن به المراد؛ فدفع الخاطر الأول أسهل وأيسر من دفع أثر المقدور بعد وقوعه وترك معاودته.

„Al doisprezecelea: să nu dea frâu liber gândurilor lăuntrice. Când îi trec prin minte asemenea gânduri, să le alunge și să nu le găzduiască ori să rămână cu ele, căci devin dorințe deșarte, care sunt capitalul celor lipsiți de orice avut. Când rămâne cu gândurile, ele devin dorințe; apoi se întăresc și devin preocupări, apoi se întăresc și devin voințe, apoi se întăresc și devin hotărâre, însoțită de împlinirea lucrului dorit. Înlăturarea primului gând este mai ușoară și mai simplă decât înlăturarea urmărilor lucrului săvârșit după petrecerea lui și oprirea repetării sale."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al doisprezecelea îndemn este lupta împotriva gândurilor deșarte ale sufletului. Păcatul începe ca un gând în suflet, apoi se dezvoltă într-o dorință, se preschimbă într-o preocupare care se mișcă în inimă, apoi într-o voință rea, iar în cele din urmă ajunge o hotărâre însoțită de săvârșirea lui. Este mai bine pentru om să taie aceste gânduri rele chiar de la apariție. Dacă le tratează cu ușurință și cade în păcat, repetarea lui îi va deveni ușoară, până ce ajunge o însușire lipită de el și o deprindere statornică. La Allah căutăm ocrotire!

Cât de frumos este exemplul dat de imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el! — pentru starea robului față de păcate! Mergea pe un pământ noroios și se ferea de noroi. Când piciorul i s-a afundat în el, a început să meargă prin noroi fără să se mai ferească. Le-a spus tovarășilor săi: „Așa este robul: se tot ferește de păcate, dar când cade în ele, se afundă în ele."[26]

26 Ibn Mufliḥ, al-Ādāb ash-sharʿiyyah, 1/112.

13 Îndreptarea dorinței spre ceea ce iubește Allah

الثالث عشر: قطع العلائق والأسباب التي تدعوه إلى موافقة الهوى، وليس المراد أن لا يكون له هوى، بل يصرف هواه إلى ما ينفعه، ويستعمله في تنفيذ مراد الرب تعالى؛ فإن ذلك يدفع عنه شر استعماله في معاصيه؛ فإن كل شيء من الإنسان يستعمله لله فإن الله يقيه شر استعماله لنفسه وللشيطان، وما لا يستعمله لله استعمله لنفسه وهواه ولا بد، فالعلم إن لم يكن لله كان للنفس والهوى، والعمل إن لم يكن لله كان للرياء والنفاق، والمال إن لم ينفق لله أنفق في طاعة الشيطان والهوى، والجاه إن لم يستعمل لله استعمله صاحبه في هواه وحظوظه، والقوة إن لم يستعملها في أمر الله استعملها في معصيته، فمن عود نفسه العمل لله لم يكن

عليه أشق من العمل لغيره، ومن عود نفسه العمل لهواه وحظه لم يكن عليه أشق من الإخلاص والعمل لله، وهذا في جميع أبواب الأعمال، فليس شيء أشق على المنفق لله من الإنفاق لغيره، وكذا بالعكس.

„Al treisprezecelea: ruperea legăturilor și îndepărtarea mijloacelor care îl cheamă să-și urmeze pofta. Nu înseamnă să nu mai aibă dorință, ci să o îndrepte spre ceea ce îi folosește și să o întrebuințeze pentru a împlini voia Domnului Preaînalt. Aceasta îl ferește de răul întrebuințării ei în neascultarea Sa. Orice lucru al omului pe care îl întrebuințează pentru Allah, Allah îl păzește de răul întrebuințării lui pentru sine și pentru Shayṭān. Iar ceea ce nu întrebuințează pentru Allah va întrebuința negreșit pentru sine și pentru pofta sa. Dacă învățătura nu este pentru Allah, este pentru suflet și pentru poftă; dacă fapta nu este pentru Allah, este pentru fățărnicie și ipocrizie; dacă averea nu este cheltuită pentru Allah, va fi cheltuită în ascultarea de Shayṭān și de poftă. Dacă rangul nu este folosit pentru Allah, stăpânul său îl va folosi pentru dorințele și interesele sale. Dacă puterea nu este folosită pentru porunca lui Allah, va fi folosită în neascultarea Sa. Celui care și-a obișnuit sufletul să lucreze pentru Allah nimic nu-i va fi mai greu decât să lucreze pentru altcineva. Celui care și-a obișnuit sufletul să lucreze pentru pofta și interesul propriu nimic nu-i va fi mai greu decât sinceritatea și lucrarea pentru Allah. Aceasta este valabil în toate felurile de fapte: nimic nu-i este mai greu celui care cheltuiește pentru Allah decât să cheltuiască pentru altul și tot astfel invers."

Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al treisprezecelea îndemn este îndreptarea dorinței spre ceea ce iubește Allah. În lume există mijloace și legături care îndreaptă dorința sufletului spre deșertăciune și lucruri oprite. Robul trebuie să fie cât se poate de atent să rupă aceste legături și să se străduiască din răsputeri să-și îndrepte dorința spre ceea ce iubește Allah. Când Profetul a fost întrebat care este lupta cea mai bună, a spus:

أن تجاهد نفسك وهواك في ذات الله عز وجل.

„Să te lupți cu sufletul și cu pofta ta pentru Allah, Cel Atotputernic și Măreț."[27]
Răspunsul Profetului despre cea mai bună luptă.

Allah l-a osândit pe cel care își urmează pofta fără oprelițe, spunând:

﴿أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ
وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَٰوَةً فَمَن
يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾

„L-ai văzut pe cel care și-a luat pofta drept divinitate și pe care Allah l-a lăsat să rătăcească, în deplină cunoaștere, i-a pecetluit auzul și inima și i-a pus un văl peste vedere? Cine îl va călăuzi după Allah? Oare nu vă aduceți aminte?"
Coran 45:23

Qatādah a explicat ce înseamnă a lua pofta drept divinitate: „Nu dorește ceva fără să se arunce în acel lucru și nu se teme de Allah,

27 Relatat de Abū Nuʿaym în Ḥilyat al-awliyā', 2/249; declarat autentic de al-Albānī în as-Silsilah aṣ-ṣaḥīḥah, nr. 1496.

Cel Atotputernic și Măreț."[28]

Ibn al-Qayyim — Allah să aibă milă de el! — a scris în cartea sa Rawḍat al-muḥibbīn un capitol despre osândirea poftei. A menționat acolo cincizeci de lucruri care îl ajută pe musulman să-și învingă pofta și să o facă să urmeze Legea lui Allah și ceea ce El iubește și primește.[29]

Spre sfârșitul acelui capitol a spus: „Împotrivirea față de poftă aduce noblețe în această lume și noblețe în Viața de Apoi, demnitate în afară și demnitate înlăuntru. Urmarea ei — adică a poftei — îl coboară pe rob în această lume și în Viața de Apoi și îl umilește în afară și înlăuntru."[30]

28 Relatat de aṭ-Ṭabarī în Jāmiʿ al-bayān, 21/93.

29 Rawḍat al-muḥibbīn, p. 629.

30 Aceeași lucrare, p. 648.

14 Cugetarea la semnele lui Allah

الرابع عشر: صرف الفكر إلى عجائب آيات الله التي ندب عباده إلى التفكر فيها، وهي آياته المتلوة وآياته المخلوقة، فإذا استولى ذلك على قلبه دفع عنه محاضرة الشيطان ومحادثته ووسواسه، وما أعظم غبن من أمكنه أن لا يزال محاضر الرحمن ورسوله والصحابة، فرغب عن ذلك إلى محاضرة الشيطان من الإنس والجن! فلا غبن بعد هذا الغبن، والله المستعان.

„Al paisprezecelea: îndreptarea gândului spre minunile semnelor lui Allah la care El i-a îndemnat pe robii Săi să cugete: semnele Sale recitate și semnele Sale create. Când aceasta îi cuprinde inima, îndepărtează de la el tovărășia, vorbirea și șoaptele lui Shayṭān. Cât de mare este paguba celui care ar putea rămâne mereu în tovărășia Celui Milostiv, a Trimisului Său și a companionilor, dar se abate de la aceasta spre tovărășia demonilor dintre oameni și djinni! Nu există pagubă mai mare. De la Allah cerem ajutor."

Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al paisprezecelea îndemn este cugetarea la semnele lui Allah. Dacă musulmanul își îndreaptă gândul spre minunile semnelor lui Allah, fie cugetând la semnele recitate — Cuvântul Său, mărețul Coran —, fie la semnele Sale create, adică la semnele din univers, această cugetare îi va deschide multe porți ale binelui. Îi va umple inima cu credință și legătură cu Allah, îndepărtându-l și ferindu-l de păcate și de afundarea în deșertăciune. Această meditație se numără și printre cele mai însemnate mijloace de a alunga șoaptele și îndoielile din suflet. Allah spune:

﴿إِنَّ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَأَيَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَٰطِلًا سُبْحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ﴾

„În crearea cerurilor și a pământului și în alternarea nopții și a zilei se află semne pentru cei înzestrați cu minte, cei care Îl pomenesc pe Allah stând în picioare, șezând și întinși pe o parte și cugetă la crearea cerurilor și a pământului: «Domnul nostru, nu ai creat acestea în deșert! Preaslăvit ești Tu! Păzește-ne de pedeapsa Focului!»”

Coran 3:190–191

Abū Sulaymān ad-Dārānī a spus: „Ies din casa mea și privirea nu-mi cade asupra vreunui lucru fără să văd în el o binefacere a lui Allah asupra mea ori să am din el o învățătură.”[31]

31 Vezi Ibn Kathīr, Tafsīr al-Qurʾān al-ʿaẓīm, 2/184.

15 Trecerea grabnică a lumii și apropierea sfârșitului ei

الخامس عشر: التفكر في الدنيا وسرعة زوالها وقرب انقضائها، فلا يرضى لنفسه أن يتزود منها إلى دار بقائه وخلوده أخس ما فيها وأقله نفعا إلا ساقط الهمة دنيء المروءة ميت القلب؛ فإن حسرته تشتد إذا عاين حقيقة ما تزوده وتبين له عدم نفعه له، فكيف إذا كان ترك تزود ما ينفعه إلى تزود ما يعذب به وينالله بسببه غاية الألم؟! بل إذا تزود ما ينفعه وترك ما هو أنفع منه كان حسرة عليه.

„Al cincisprezecelea: cugetarea la lume, la trecerea ei grabnică și la apropierea sfârșitului ei. Numai cel cu râvnă prăbușită, cu noblețe josnică și cu inimă moartă primește să-și ia din ea, drept provizie pentru sălașul dăinuirii și al veșniciei sale, ceea ce are ea mai de jos și mai puțin folositor. Părerea sa de rău se va înteți când va vedea adevărul proviziei sale și i se va arăta că nu-i este de folos. Cum va fi atunci când a lăsat provizia folositoare pentru a lua ceea ce îi va aduce pedeapsă și cea mai mare durere?! Chiar și dacă ia drept provizie ceva folositor, dar lasă ceea ce este mai folositor, tot va avea pricină de părere de rău."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al cincisprezecelea îndemn este trecerea grabnică a lumii și apropierea sfârșitului ei. Viața lumească trece repede, după cum a spus Profetul:

ما لي وللدنيا! ما أنا في الدنيا إلا كراكب استظل تحت شجرة ثم راح وتركها.

„Ce am eu cu această lume?! Eu sunt în ea numai asemenea unui călător care s-a adăpostit la umbra unui copac, apoi a plecat și l-a lăsat."[32]
Hadith citat de al-Badr.

Când omul cugetă la trecerea ei grabnică și la faptul că este, totodată, un sălaș al încercării și al cercetării, înțelege cu certitudine că risipirea timpului acestei vieți scurte în ceea ce nu folosește este o pierdere vădită. Cu atât mai mult risipirea timpului în păcate, care vor fi o nenorocire pentru el în Ziua Învierii. De aceea Profetul spune:

كن في الدنيا كأنك غريب أو عابر سبيل.

„Fii în această lume asemenea unui străin sau unui trecător."[33]
Îndemnul Profetului.

Străinul și trecătorul nu-și leagă inima de lucrurile din țara străină, ci inima le rămâne legată de țara lor de baștină. Singura lor grijă în călătorie este să-și împlinească nevoia și să se întoarcă acasă.[34]

32 Relatat de at-Tirmidhī în al-Jāmi', nr. 2377, și de Ibn Mājah în Sunan, nr. 4109; declarat autentic de al-Albānī în as-Silsilah aṣ-ṣaḥīḥah, nr. 478.

33 Relatat de al-Bukhārī în Ṣaḥīḥ, nr. 6416.

34 Vezi Ibn Ḥajar, Fatḥ al-Bārī, 11/235.

16 Căutarea adăpostului la Cel în mâna căruia se află toate

السادس عشر: تعرضه إلى من القلوب بين أصبعيه، وأزمة الأمور بيديه، وانتهاء كل شيء إليه على الدوام، فلعل أن يصادف أوقات النفحات، كما في الأثر المعروف: «إن لله في أيام دهره نفحات، فتعرضوا لنفحاته، واسألوا الله أن يستر عوراتكم، ويؤمن روعاتكم»، ولعله في كثرة تعرضه يصادف ساعة من الساعات التي لا يسأل الله فيها شيئا إلا أعطاه، فمن أعطي منشور الدعاء أعطي الإجابة؛ فإنه لو لم يرد إجابته ما ألهمه دعاءه، كما قيل:

لو لم ترد نيل ما أرجو وأطلبه
من جود كفك ما عودتني الطلبا

ولا يستوحش من ظاهر الحال، فإن الله سبحانه يعامل عبده بمعاملة من ليس كمثله شيء في أفعاله، كما ليس كمثله شيء في صفاته، فإنه ما حرمه إلا ليعطيه، ولا أمرضه إلا ليشفيه، ولا أفقره إلا ليغنيه، ولا أماته إلا ليحييه، وما أخرج أبويه من الجنة إلا ليعيدهما إليها على أكمل حال، كما قيل: «يا آدم لا تجزع من قولي لك: اخرج منها، فلك خلقتها، وسأعيدك إليها». فالرب تعالى ينعم على عبده بابتلائه، ويعطيه بحرمانه، ويصححه بسقمه، فلا يستوحش عبده من حالة تسوؤه أصلا إلا إذا كانت تغضبه عليه، وتبعده منه.

„Al șaisprezecelea: să se înfățișeze mereu Celui între ale cărui două degete se află inimile, în ale cărui mâini se află frâiele tuturor treburilor și la care se întorc toate lucrurile. Poate că va întâlni vremurile revărsărilor de îndurare, așa cum se spune în cunoscuta relatare: «Allah are, în zilele vremii, revărsări de îndurare. Căutați-le și cereți-I lui Allah să vă acopere cele de rușine și să vă liniștească temerile.» Poate că, înfățișându-se des, va întâlni unul dintre ceasurile în care nu-I cere lui Allah vreun lucru fără ca El să i-l dea. Celui căruia i-a fost dată încuviințarea rugii i-a fost dat și răspunsul: dacă El nu ar fi voit să-i răspundă, nu i-ar fi insuflat să-L cheme. După cum s-a spus: «Dacă nu ai fi voit să dobândesc ceea ce nădăjduiesc și cer din mărinimia mâinii Tale, nu m-ai fi obișnuit să cer.»

Să nu se înspăimânte de înfățișarea stării sale. Allah, Preaslăvitul, Se poartă cu robul Său după lucrarea Celui care nu are asemănare în faptele Sale, așa cum nu are asemănare în însușirile Sale. Nu l-a lipsit decât pentru a-i dărui, nu l-a îmbolnăvit decât pentru a-l vindeca, nu l-a sărăcit decât pentru a-l îmbogăți și nu l-a făcut să moară decât pentru a-i da viață. Nu i-a scos pe părinții săi din Paradis decât pentru a-i întoarce acolo într-o stare mai deplină, după cum s-a spus: «Adam, nu te mâhni de cuvintele Mele către tine: „Ieși din el!" L-am creat pentru tine și te voi întoarce în el.» Domnul Preaînalt îl binecuvântează pe rob prin încercarea lui, îi dăruiește prin lipsirea lui și îi aduce sănătate prin boala lui. Robul Său să nu se teamă nicidecum de o stare care îl întristează, decât dacă ea atrage mânia Lui asupra sa și îl îndepărtează de El."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al șaisprezecelea îndemn este căutarea adăpostului la Cel în mâna căruia se află toate. Când robul știe că inimile tuturor robilor se află între două degete ale Celui Milostiv, care le întoarce cum voiește,[35] și că frâiele treburilor se supun cârmuirii și puterii Sale, se grăbește să caute adăpost la El, să se încreadă sincer în El și să se țină de El, pentru ca El să-l păzească de răul sufletului său, să-l ocrotească de ceea ce Îl mânie și să-l călăuzească pe calea Sa dreaptă. Allah spune:

﴿وَمَن يَعْتَصِم بِٱللَّهِ فَقَدْ هُدِىَ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾

„Cel care se ține de Allah a fost călăuzit pe o cale dreaptă."
Coran 3:101 (fragment)

35 Relatat de at-Tirmidhī în al-Jāmiʿ, nr. 2140; declarat autentic de al-Albānī în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ, nr. 1685.

Despre companioni, Allah spune:

﴿وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ ٱلْإِيمَٰنَ وَزَيَّنَهُۥ فِى قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ ٱلْكُفْرَ وَٱلْفُسُوقَ وَٱلْعِصْيَانَ﴾

„Dar Allah v-a făcut iubită credința, a împodobit-o în inimile voastre și v-a făcut urâte necredința, nelegiuirea și neascultarea.”
Coran 49:7 (fragment)

De aceea Sunnah a adus numeroase rugi care îndeamnă la căutarea ocrotirii lui Allah în toate treburile. Printre ele se află ruga sa:

اهدني لأحسن الأخلاق لا يهدي لأحسنها إلا أنت،
واصرف عني سيئها لا يصرف عني سيئها إلا أنت.

„Călăuzește-mă către cele mai bune purtări, căci nimeni nu călăuzește către cele mai bune dintre ele în afară de Tine. Îndepărtează de mine purtările rele, căci nimeni nu le îndepărtează de mine în afară de Tine.”[36]
Ruga Profetului.

Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el! — a spus: „A te ține de Allah și a te încrede în El este temelia călăuzirii, mijlocul de îndepărtare a rătăcirii, calea spre dreapta îndrumare și purtare și spre dobândirea a ceea ce dorești.”[37]

36 Relatat de Muslim în Ṣaḥīḥ, nr. 1762.
37 Tafsīr al-Qurʾān al-ʿaẓīm, 2/86.

17 Luarea aminte la chemările binelui și ale răului

Ibn al-Qayyim – Allah să aibă milă de el! – spune:

السابع عشر: أن يعلم بأن فيه جاذبين متضادين، ومحنته بين الجاذبين، جاذب يجذبه إلى الرفيق الأعلى من أهل عليين، وجاذب يجذبه إلى أسفل سافلين، فكلما انقاد مع الجاذب الأعلى صعد درجة حتى ينتهي إلى حيث يليق به من المحل الأعلى، وكلما انقاد إلى الجاذب الأسفل نزل درجة حتى ينتهي إلى موضعه من سجين، ومتى أراد أن يعلم هل هو مع الرفيق الأعلى أو الأسفل فلينظر أين روحه في هذا العالم؛ فإنها إذا فارقت البدن تكون في الرفيق الذي كانت منجذبة إليه في الدنيا، فهو أولى بها؛ فالمرء مع من أحب طبعا وعقلا وجزاء،

وكل مهتم بشيء فهو منجذب إليه وإلى أهله بالطبع،
وكل امرئ يصبو إلى ما يناسبه، وقد قال تعالى:

„Al șaptesprezecelea: să știe că în el sunt două chemări potrivnice și că încercarea sa se află între ele. Una îl atrage către tovărășia cea mai înaltă, a celor din ʿIlliyyīn, iar cealaltă îl trage către cele mai de jos adâncuri. De fiecare dată când urmează chemarea înaltă, urcă o treaptă, până ajunge la locul înalt care i se cuvine. De fiecare dată când urmează chemarea joasă, coboară o treaptă, până ajunge la locul său din Sijjīn. Dacă vrea să știe dacă este cu tovărășia înaltă ori cu cea joasă, să vadă unde îi este sufletul în această lume. Când părăsește trupul, sufletul se va afla în tovărășia spre care era atras în lume, căci ea este cea mai potrivită pentru el. Omul este cu cel pe care îl iubește, potrivit firii, rațiunii și răsplății. Cine se preocupă de un lucru este atras, prin fire, spre el și spre oamenii lui. Fiecare tânjește după ceea ce i se potrivește. Allah a spus:"
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn.

﴿قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِۦ﴾

„Spune: «Fiecare lucrează după felul său.»"
Coran 17:84 (fragment)

فالنفوس العلوية تنجذب بذاتها وهممها وأعمالها إلى
أعلى، والنفوس السافلة إلى أسفل.

„Sufletele înalte sunt atrase prin însăși ființa, năzuințele și faptele lor spre înălțime, iar sufletele joase spre adâncuri."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al șaptesprezecelea îndemn este luarea aminte la chemarea binelui și a răului. În fiecare rob se află două chemări potrivnice: una care îl călăuzește spre tovărășia cea mai înaltă și alta care îl

trage spre cele mai de jos adâncuri, precum sufletul care porunceşte răul, Shayṭān şi tovarăşii răi. Dacă robul merge după chemarea binelui, izbândeşte şi scapă. Dacă urmează chemarea răului, piere. La Allah căutăm ocrotire!

Ştiind aceasta, fiecare musulman care îşi doreşte binele trebuie să fie treaz, să cerceteze chemarea binelui şi să rămână lângă ea şi să se îndepărteze, înălţându-se deasupra urmării chemării răului şi a rătăcirii. Omul va fi adunat împreună cu cel pe care l-a iubit, după cum s-a transmis autentic de la Profet.[38]

38 Relatat de at-Tirmidhī, nr. 2385; declarat autentic de al-Albānī în Fiqh as-sīrah, p. 214.

18 Curățirea înaintea împodobirii

الثامن عشر: أن يعلم أن تفريغ المحل شرط لنزول غيث الرحمة، وتنقيته من الدغل شرط لكمال الزرع، فمتى لم يفرغ المحل لم يصادف غيث الرحمة محلا فارغا قابلا ينزل فيه، وإن فرغه حتى أصابه غيث الرحمة لكنه لم ينقه من الدغل لم يكن الزرع زرعا كاملا، بل ربما غلب الدغل على الزرع، وكان الحكم له، وهذا كالذي يصلح أرضه ويهيئها لقبول الزرع، ويودع فيها البذر، وينتظر نزول الغيث؛ فإذا طهر العبد قلبه وفرغه من إرادات السوء وخواطره، وبذر فيه بذر الذكر والفكر والمحبة والإخلاص، وعرضه لمهاب رياح الرحمة، وانتظر نزول غيث الرحمة في أوانه، كان جديرا بحصول المغل، وكما يقوى الرجاء لنزول الغيث في وقته كذلك يقوى الرجاء لإصابة نفحات الرحمن في الأوقات

الفاضلة والأحوال الشريفة، ولا سيما إذا اجتمعت الهمم، وتساعدت القلوب، وعظم الجمع، كجمع عرفة وجمع الاستسقاء وجمع أهل الجمعة؛ فإن اجتماع الهمم والأنفاس أسباب نصبها الله تعالى مقتضية لحصول الخير ونزول الرحمة، كما نصب سائر الأسباب مفضية إلى مسبباتها، بل هذه الأسباب في حصول الرحمة أقوى من الأسباب الحسية في حصول مسبباتها، ولكن العبد لجهله يغلب عليه الشاهد على الغائب، والحس على العقل، ولظلمه يؤثر ما يحكم به هذا ويقتضيه على ما يحكم به الآخر ويقتضيه، ولو فرغ العبد المحل وهيأه وأصلحه لرأى العجائب؛ فإن فضل الله لا يرده إلا المانع الذي في العبد، فلو أزال ذلك المانع لسارع إليه الفضل من كل صوب؛ فتمثل حال نهر عظيم يسقي كل أرض يمر عليها، فحصل بينه وبين بعض الأرض المعطشة المجدبة سكر وسد كثيف، فصاحبها يشكو الجدب والنهر إلى جانب أرضه!

„Al optsprezecelea: să știe că golirea locului este o condiție pentru coborârea ploii îndurării, iar curățirea lui de buruieni este o condiție pentru deplinătatea recoltei. Când locul nu este golit, ploaia îndurării nu găsește un loc liber și primitor în care să coboare. Dacă îl golește și ploaia îndurării îl atinge, dar nu-l curăță de buruieni, recolta nu va fi deplină; poate chiar buruienile vor năpădi semănătura și vor pune stăpânire pe ea. Este asemenea celui care își îndreaptă pământul, îl pregătește pentru semănat, pune sămânța în el și așteaptă ploaia. Când robul își curăță inima, o golește de voințele și gândurile rele, seamănă în ea semințele pomenirii, cugetării, iubirii și sincerității, o înfățișează adierilor îndurării și așteaptă ploaia îndurării la vremea ei, este vrednic să dobândească rod. Așa cum nădejdea în ploaie se întărește la vremea ei, tot astfel nădejdea de a dobândi revărsările Celui Milostiv se întărește în vremurile virtuoase și în stările nobile, mai ales când năzuințele se adună, inimile se ajută unele pe altele și mulțimea este mare, precum la adunarea de pe ʿArafah, la rugăciunea pentru ploaie și la rugăciunea de vineri. Adunarea năzuințelor și a sufletelor sunt mijloace pe care Allah Preaînaltul le-a rânduit să aducă binele și coborârea îndurării, așa cum a rânduit celelalte mijloace să ducă la urmările lor. Ba aceste mijloace sunt mai puternice în dobândirea îndurării decât mijloacele simțite în dobândirea urmărilor lor. Dar, din neștiința sa, robul lasă ceea ce vede să predomine asupra celor nevăzute și simțurile asupra rațiunii; iar din nedreptatea sa preferă judecata și cerința unora în locul judecății și cerinței celeilalte. Dacă robul ar goli locul, l-ar pregăti și l-ar îndrepta, ar vedea minuni. Favoarea lui Allah nu este oprită decât de piedica aflată în rob. Dacă ar îndepărta acea piedică, favoarea s-ar grăbi spre el din toate părțile. Închipuie-ți un râu mare care udă fiecare pământ pe lângă care trece; între el și o bucată de pământ însetat și sterp s-au ridicat un stăvilar și un dig gros. Stăpânul ei se plânge de secetă, în timp ce râul curge alături de pământul său!”

Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al optsprezecelea îndemn este curățirea înaintea împodobirii. Autorul — Allah să aibă milă de el! — a lămurit o mare regulă: golirea inimii de murdăria asocierii, a inovației religioase și a neascultării este o condiție pentru dobândirea binelui și a binecuvântării. A dat un exemplu concret: cel care vrea să semene trebuie mai întâi să curețe pământul de impurități și să-l pregătească pentru cultivare. Atunci va fi un pământ potrivit pentru încolțire și rodire. Trebuie și să îngrijească planta și să o păzească de ceea ce o strică, îndepărtând plantele și insectele dăunătoare care o pot roade și îmbolnăvi. Astfel semănătura îi va rămâne sănătoasă și va crește frumos.

Așa trebuie să fie și starea credinciosului. Mai întâi se străduiește să-și curețe și să-și limpezească inima de felurile asocierii și ale neascultării, pentru ca în ea credința să se așeze și să rodească. Apoi se străduiește să îngrijească această credință și să o curețe de păcatele și neascultarea care o pot tulbura. Se grăbește spre căință și cererea iertării și se eliberează de ele încetând să le mai săvârșească, pentru ca în inima sa credința să crească și mai mult și asupra sa să coboare îndurările și binecuvântările.

19 Adevărata desfătare și demnitate sunt în sălașul dăinuirii

التاسع عشر: أن يعلم العبد أن الله سبحانه خلقه لبقاء لا فناء له، ولعز لا ذل معه، وأمن لا خوف فيه، وغناء لا فقر معه، ولذة لا ألم معها، وكمال لا نقص فيه، وامتحنه في هذه الدار بالبقاء الذي يسرع إليه الفناء، والعز الذي يقارنه الذل ويعقبه الذل، والأمن الذي معه الخوف وبعده الخوف، وكذلك الغناء واللذة والفرحة والسرور والنعيم الذي هنا مشوب بضده يتعقبه ضده، وهو سريع الزوال؛ فغلط أكثر الخلق في هذا المقام إذ طلبوا النعيم والبقاء والعز والملك والجاه في غير محله، ففاتهم في محله، وأكثرهم لم يظفر بما طلبه من ذلك، والذي ظفر به إنما هو متاع قليل ثم يزول

عنه، والرسل إنما جاؤوا بالدعوة إلى النعيم المقيم والملك الكبير، فمن أجابهم حصل له ألذ ما في الدنيا وأطيبه، فكان عيشه فيها أطيب من عيش الملوك فمن دونهم؛ فإن الزهد في الدنيا ملك حاضر، والشيطان تحسد المؤمن عليه أعظم حسد، فيحرص كل الحرص على أن لا يصل إليه؛ فإن العبد إذا ملك شهوته وغضبه فانقادا معه لداعي الدين فهو الملك حقا؛ لأن صاحب هذا الملك حر، والملك المنقاد لشهوته وغضبه عبد شهوته وغضبه؛ فهو مسخر مملوك في زي مالك، يقوده زمام الشهوة والغضب كما يقاد البعير، فالمغرور المخدوع يقع نظره على الملك الظاهر الذي صورته ملك وباطنه رق، وعلى الشهوة التي أولها لذة وآخرها حسرة، والبصير الموفق يعبر نظره من الأوائل إلى الأواخر، ومن المبادئ إلى العواقب، وذلك فضل الله يؤتيه من يشاء، والله ذو الفضل العظيم.

„Al nouăsprezecelea: robul să știe că Allah, Preaslăvitul, l-a creat pentru o dăinuire fără sfârșit, pentru o demnitate fără umilire, o

siguranță fără teamă, o îndestulare fără sărăcie, o plăcere fără durere și o desăvârșire fără lipsă. L-a încercat în acest sălaș cu o dăinuire spre care se grăbește sfârșitul, cu o demnitate însoțită și urmată de umilire și cu o siguranță însoțită și urmată de teamă. Tot astfel sunt îndestularea, plăcerea, bucuria, veselia și desfătarea de aici: amestecate cu opusul lor, urmate de opusul lor și grabnic trecătoare. Cei mai mulți oameni au greșit aici: au căutat desfătarea, dăinuirea, demnitatea, stăpânirea și rangul în alt loc decât al lor și le-au pierdut la locul lor. Cei mai mulți nici nu au dobândit ceea ce au căutat din acestea, iar cel care a dobândit ceva nu a avut decât o folosință mică, ce apoi îi dispare. Trimișii au venit cu chemarea la desfătarea dăinuitoare și la stăpânirea cea mare. Cel care le răspunde dobândește lucrurile cele mai plăcute și mai bune din această lume; viața lui în ea este mai bună decât viața regilor și a celor de sub ei. Detașarea de lume este o stăpânire prezentă, pentru care Shayṭān îl invidiază pe credincios cu cea mai mare invidie și se străduiește din răsputeri să nu ajungă la ea. Când robul își stăpânește pofta și mânia, iar ele urmează împreună cu el chemarea religiei, atunci el este cu adevărat rege, căci deținătorul acestei stăpâniri este liber. Regele supus poftei și mâniei sale este robul lor: un supus înrobit, îmbrăcat ca un stăpân, pe care frâul poftei și al mâniei îl mână așa cum este mânată cămila. Cel amăgit și înșelat privește stăpânirea din afară, al cărei chip este domnie, iar lăuntrul robie, și pofta al cărei început este plăcere și al cărei sfârșit este părere de rău. Cel cu vedere limpede, căruia i s-a dăruit izbândă, își duce privirea de la începuturi la sfârșituri și de la porniri la urmări. Aceasta este favoarea lui Allah, pe care o dă cui voiește. Allah este Stăpânul favorii mărețe."

Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al nouăsprezecelea îndemn este că adevărata desfătare și demnitate sunt în sălașul dăinuirii. Allah a creat pentru robi o dăinuire fără sfârșit, o demnitate fără umilire, o îndestulare fără sărăcie și o siguranță după care nu mai vine teama. Acestea se află în Grădinile desfătării, după cum spune El:

﴿وَقَالُواْ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِيٓ أَذۡهَبَ عَنَّا ٱلۡحَزَنَۖ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٞ شَكُورٌ ٱلَّذِيٓ أَحَلَّنَا دَارَ ٱلۡمُقَامَةِ مِن فَضۡلِهِۦ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٞ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٞ﴾

„Ei vor spune: «Laudă lui Allah, care a îndepărtat de la noi întristarea! Domnul nostru este Iertător și Recunoscător, Cel care, prin favoarea Sa, ne-a așezat în sălașul dăinuirii, unde nu ne atinge nici osteneala și nici istovirea.»”
Coran 35:34–35

Dar Allah i-a încercat în această lume cu o folosință trecătoare, plăceri tulburate și o stăpânire care piere. Dacă omul rabdă în fața lor și se ferește de ceea ce Allah i-a oprit, Allah le va face să fie urmate de desfătarea adevărată și plăcerea dăinuitoare în Viața de Apoi. El spune:

﴿وَأَمَّا ٱلَّذِينَ سُعِدُواْ فَفِى ٱلْجَنَّةِ خَٰلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ إِلَّا مَا شَآءَ رَبُّكَ ۖ عَطَآءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ﴾

„Iar cei fericiți vor fi în Paradis, unde vor rămâne cât vor dăinui cerurile și pământul, în afară de ceea ce va voi Domnul tău: un dar neîntrerupt."
Coran 11:108

Când robul credincios are în vedere această desfătare dăinuitoare și știe că plăcerea trecătoare a păcatului îl poate lipsi de aceste trepte înalte, se luptă cu sufletul său ca să i se împotrivească și să o evite, pentru a dobândi tihna și fericirea veșnică.

20 Lupta cu sufletul și eliberarea de obiceiurile rele

العشرون: أن لا يغتر باعتقاده أن مجرد العلم بما ذكرنا كاف في حصول المقصود، بل لا بد أن يضيف إليه بذل الجهد في استعماله، واستفراغ الوسع والطاقة فيه، وملاك ذلك الخروج عن العوائد، فإنها أعداء الكمال والفلاح، فلا أفلح من استمر مع عوائده أبدا، ويستعين على الخروج عن العوائد بالهرب عن مظان الفتنة والبعد منها، قال النبي: «من سمع بالدجال فلينأ عنه»، فما استعين على التخلص من الشر بمثل البعد عن أسبابه ومظانه. وههنا لطيفة للشيطان لا يتخلص منها إلا حاذق: وهي أن يظهر له في مظان الشر بعض شيء من

الخير، ويدعوه إلى تحصيله، فإذا قرب منه ألقاه في الشبكة، والله المستعان.

„Al douăzecilea: să nu se lase înșelat de credința că simpla cunoaștere a celor amintite este de ajuns pentru atingerea scopului. Trebuie să-i adauge strădania de a le pune în practică, cheltuind pentru aceasta întreaga putere și capacitate. Temelia este ieșirea din obiceiuri, căci ele sunt dușmanii desăvârșirii și ai izbânzii. Nu va izbândi niciodată cel care stăruie în obiceiurile sale. Pentru a ieși din ele, să se ajute fugind de locurile încercării și depărtându-se de ele. Profetul a spus: «Cine aude de ad-Dajjāl să se țină departe de el.» Nimic nu ajută mai bine la eliberarea de rău decât depărtarea de cauzele și locurile lui. Aici Shayṭān are o viclenie de care nu scapă decât cel priceput: îi arată în locurile răului o parte de bine și îl cheamă să o dobândească; când se apropie, îl aruncă în plasă. De la Allah cerem ajutor."
Ibn al-Qayyim, ʿUddat aṣ-ṣābirīn wa-dhakhīrat ash-shākirīn.

Comentariul lui al-Badr

Al douăzecilea și ultimul dintre aceste îndemnuri binecuvântate este lupta cu sufletul și eliberarea de obiceiurile rele. Dacă robul a fost încercat cu un păcat și s-a obișnuit să-l facă, trebuie să-și cheltuiască întreaga putere și capacitate pentru a lăsa acea deprindere rea. Lucrul cel mai folositor pe care îl poate face, după ce cere ajutorul lui Allah, este să se elibereze de cauzele care duc la acel păcat. Dacă îl săvârșește cu o tovărășie rea, trebuie să se despartă de ea. Dacă păcatul se petrece când folosește anumite aparate moderne, să se elibereze de ele. Dacă păcatul se repetă într-un anumit ținut, să plece din el și să-l părăsească.

Dovadă este întâmplarea bărbatului care omorâse o sută de oameni. S-a dus la un învățat și l-a întrebat dacă mai poate avea căință. Acesta i-a spus:

نعم، ومن يحول بينك وبين التوبة؟ انطلق إلى أرض
كذا وكذا، فإن بها أناسا يعبدون الله فاعبد الله معهم،
ولا ترجع إلى أرضك، فإنها أرض سوء.

„Da! Cine te-ar putea despărți de căință? Mergi în cutare ținut, fiindcă acolo se află oameni care Îl adoră pe Allah. Adoră-L pe Allah împreună cu ei și nu te întoarce în ținutul tău, căci este un ținut rău..."[39]

Din întâmplarea celui care ucisese o sută de oameni.

Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar — Allah să aibă milă de el! — a spus: „În aceasta se află un îndemn ca omul care se căiește să se despartă de împrejurările cu care se obișnuise în vremea păcatului și să se mute cu totul din ele."[40]

39 Relatat de al-Bukhārī, nr. 3470, și de Muslim, nr. 2766; formularea îi aparține lui Muslim.

40 Fatḥ al-Bārī sharḥ Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, 6/517.

Încheiere

Acestea sunt îndemnuri prețioase, amintite de imamul Ibn al-Qayyim — Allah să aibă milă de el! Trebuie să le acordăm grijă, să ne luptăm cu sufletul pentru a le pune în practică și să le avem în vedere ori de câte ori sufletul înfrumusețează ceva din deșertăciune, pentru ca robul să dobândească siguranță, ocrotire și înălțare în cele două lumi.
În acest loc, ca în orice alt loc, se impun multe rugi și o frumoasă căutare de adăpost la Allah. Călăuzirea, izbânda și statornicia se află numai în mâna lui Allah. Celui căruia i s-a dăruit ruga i s-a dăruit și răspunsul, așa cum spune Allah:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدْعُونِىٓ أَسْتَجِبْ لَكُمْ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ
يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾

„Domnul vostru a spus: «Chemați-Mă și vă voi răspunde! Cei care, din trufie, se feresc să Mă adore vor intra în Gheena umiliți.»”
Coran 40:60

Câtă nevoie are robul să se roage mult și să caute adăpost la Stăpânul, Domnul și Ocrotitorul său, cerându-I să-l călăuzească, să-i îndrepte inima, să-l țină statornic pe adevăr și călăuzire și să-l păzească de calea pieirii și a prăbușirii! Izbânda se află numai în mâna lui Allah.

Îl rugăm pe Allah să ne dăruiască tuturor căință sinceră, statornicie în poruncă și hotărâre pentru dreapta îndrumare. Să ne ierte ceea ce am săvârșit mai înainte și ceea ce am lăsat în urmă, ceea ce am ascuns și ceea ce am arătat și ceea ce El cunoaște despre noi mai bine decât noi. El este Iertător, Îndurător.

Îl rugăm să ne călăuzească spre ceea ce iubește și primește dintre vorbe, fapte, îndrumare și Sunnah. Laudă numai lui Allah! Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pace Profetului nostru Muḥammad, familiei sale și tuturor companionilor săi!

EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Ce ne ajută să ne eliberăm de păcate

Douăzeci de îndemnuri pentru întărirea credinței și părăsirea păcatelor, din cuvintele lui Ibn al-Qayyim, lămurite de ʿAbd ar-Razzāq al-Badr: iubirea față de Allah, recunoștința, lupta cu sufletul, căința și nădejdea în răsplata Sa.

Ibn al-Qayyim al-Jawziyyah

Comentariu: ʿAbd ar-Razzāq al-Badr

Institutul Tawhid

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro